

отриманих від реалізації інноваційної продукції, що є вагомим стимулюючим чинником. Протилежна ситуація спостерігається в Україні: зайняті в навчальних закладах науковці-селекціонери, які мають власні розробки і отримали право власності на них, вимушені з власної кишені протягом шести років платити Державному департаменту інтелектуальної власності, який видав патент. Така політика не сприяє відшкодуванню формування людського капіталу науковця та руйнує його мотивацію на отримання нових патентів.

4. "Відплив" мізків та відтік наукових кадрів з науки в інші сфери суспільного життя. Протягом періоду незалежності за офіційними даними з України виїхало 642 науковці, з яких 124 кандидати наук та 518 докторів наук, за неофіційною статистикою цей показник лише за 1991-1997 рр. становить понад 6 тис. учених. Підготовка 1 науковця становить 15-20 років і коштує 1,5-2 млн. грн.

Крім виїзду вчених за кордон спостерігається інша проблема – "переливання" наукових кадрів в інші сфери господарської діяльності, що позбавляє науку використання їхнього творчого потенціалу, а знання цих науковців з часом старіють. Незважаючи на те, що з кожним роком збільшується число кандидатів і докторів наук, зайнятість їх у наук поступово знижується: кількість докторів наук, зайнятих в науці знижується з 42% (у 1995 р.) до 31% (у 2010 р.), а кандидатів наук – з 39,7% (у 1995 р.) до 20% (у 2010 р.).

Серед нагальних проблем виокремлюють старіння наукових кадрів: станом на 2010 р. в Україні налічувалося 24,3% кандидатів наук у віці понад 60 років, докторів наук – 53,3%.. В такому віці науковці здатні виконувати лише репродуктивну функцію.

Отже, процес формування інтелектуального капіталу в Україні супроводжується цілим рядом проблем, серед яких основна роль належить низькому рівню попиту на інноваційну продукцію; відсутності системи стимулів для суб'єктів науки; міграційним процесам наукових кадрів; низької рівню взаємозв'язку між елементами національної інноваційної системи.

Використана література:

1. Соціальні індикатори рівня життя населення : статистичний збірник за 2011 рік. – К., 2012, 204 с.
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні 2011 : статистичний збірник. – К. : ДП "Інформаційно-видавничий центр Держстату України". – 2012. – 305 с.

Анотація

В статье выделены и проанализированы основные проблемы формирования интеллектуального капитала в Украине.

Annotation

The article identified and analyzed the main problems of formation of intellectual capital in Ukraine.

УДК 330.311

Петришина Н. В.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Модернізація – це об'єктивний процес суспільного розвитку та одне з пріоритетних завдань, які стоять перед Україною. Процес ринкової трансформації національної економіки свідчить про необхідність модернізації усіх сторін господарського життя суспільства та державного устрою шляхом їх раціонального реформування, становлення більш ефективної структури економіки. Одним з основних пріоритетних завдань є модернізація державного сектора економіки України.

Значний внесок у розробку проблеми модернізації економіки та її видів внесли такі вчені як: С. Бандур, В. Геєць, Р. Дарендорф, Т. Качала, А. Мартинов, В. Онищенко та ін. Проблемам формування та управління державного сектора присвячені роботи Е. Балацького, В. Бірюкова, І. Дойникова, П. Єщенко і Б. Кваснюка, І. Жадана, Л. Кузьменка, С. Мочерного, М. Чечетова, а також Дж. Гелбрейта, А. Покритана, П. Самуельсона, Дж. Стігліца та інших. У роботах згаданих науковців розкрита концепція "суспільних благ", яка обґрунтовує необхідність існування державного сектора економіки; визначені особливості державного сектору; переваги державної власності, аналізуються особливості державного сектору України.

Необхідність подальшого дослідження проблеми державного сектора обумовлюється необхідністю створення концепції його модернізації та розвитку з погляду на особливості економічної та соціальної системи які сформувалися в Україні.

Метою статті є обґрунтування напрямів модернізації державного сектора економіки, що можуть бути враховані у концепції реформування та розвитку державного сектора в Україні.

Формування нових підходів до соціально-економічних перетворень в умовах модернізації економіки має спиратися як на результати наукового аналізу власної траєкторії розвитку, так і на узагальнення світових тенденцій, враховуючи наслідки світової фінансово – економічної кризи. Важливим аспектом таких перетворень є забезпечення ефективного управління державним сектором, котрий має здійснювати позитивний вплив на конкурентоспроможність національної економіки в цілому.

Більшість країн світу проводять політику оздоровлення національної економіки шляхом пошуку оптимального співвідношення між державним та приватним секторами. Світовий досвід в котрому засвідчує те, що стандартів відносно оптимального розміру державного сектора не існує. В деяких країнах він достатньо великий (Греція, Італія, Франція), в інших – майже відсутній (Японія, Люксембург); в деяких країнах сконцентрований у невеликій кількості галузей (Нідерланди), а в інших представлений у всіх галузях економіки (Франція, Португалія). У певних країнах він високоефективний (Швеція, Франція), в інших – неефективний (Бельгія, США). Тобто, існують різні національні моделі, які відрізняються лише ефективністю реалізації [3, с. 47].

Метою реформи державних підприємств є ефективне використання і збереження державного майна в Україні. Реформа передбачає припинення створення нових державних підприємств із закріпленням за ними державного майна на засадах повного господарського відання, створення на базі державних підприємств казенних підприємств із закріпленням за ними на засадах оперативного управління всього майна ліквідованих державних підприємств.

Напрямок розвитку державного сектора, а отже, напрямком перебудови роботи державних підприємств є комерціалізація державних підприємств, яка не повинна обмежуватися лише зміною організаційно-правової форми підприємства. Вона характеризується єдністю трьох елементів: самостійністю в прийнятті рішень, дотриманням принципу довгострокової мікроекономічної ефективності, здатністю швидко реагувати на кон'юнктуру ринку.

Розвиток державного сектора має сприяти реформуванню державних підприємств шляхом удосконалення існуючої (Закон України "Про управління об'єктами державної власності"[2], Господарський кодекс[3]) та створення нової ефективної законодавчої бази.

З позиції вдосконалення механізму регулювання та розвитку державного сектора, доцільним є врахування іноземного досвіду в цій сфері та запровадження комплексу таких заходів:

- посилення ролі державної власності в процесах управління економікою шляхом представлення інтересів держави у сферах економічної діяльності, пов'язаних з економічною безпекою, забезпеченням конкурентоспроможного економічного зростання, діяльністю природних монополій;
- розвиток суб'єктів господарювання державного сектору економіки на середньострокову перспективу з урахуванням прогнозу тривалості та ймовірних наслідків економічної кризи в Україні та світовій економіці;
- підвищення ефективності управління об'єктами державної власності у сфері управління державним майном шляхом чіткого розподілу функцій управління об'єктами державної власності між органами виконавчої влади (центральною, місцевими, Фондом державного майна України);
- формування середовища партнерства в інвестиційно - інноваційній сфері;
- розвиток партнерських відносин між державою та міжнародними організаціями, сприяння європейській та євроатлантичній інтеграції України;
- створення правових умов для перетворення державних підприємств у державні акціонерні товариства, що дасть змогу забезпечити рівні умови господарювання для державних і недержавних суб'єктів підприємництва, прискорити реформування системи управління державним сектором економіки шляхом скорочення адміністративних функцій галузевих міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, набувати досвіду функціонування в ринкових умовах та залучати недержавні інвестиції шляхом додаткової емісії акцій;
- здійснення корпоратизації підприємств, які не підлягають приватизації, але можуть бути корпоратизовані;
- здійснення реструктуризації державних підприємств у процесі їх передприватизаційної підготовки;
- забезпечення законодавчої можливості створення нових суб'єктів управління – господарських структур, які за умов госпрозрахунку виконуватимуть функції управління державними підприємствами із залученням ринкових методів господарювання та ін.

Висновки

Пріоритетними напрямками реформування державного сектору мають стати:

- визначення конкретної частки державного майна та посилення контролю за його використанням;
- проведення аналізу результатів роботи збиткових державних підприємств і акціонерних товариств, у статутних фондах яких державна частка перевищує 50%, та встановлення причин їх збитковості; розробка та прийняття Державної програми приватизації;
- визначення чітких та об'єктивних критеріїв віднесення підприємств до таких, що не підлягають приватизації;
- державне управління асортиментом та обсягами виробництва і реалізації державних підприємств, а також ціноутворенням на товари державних підприємств та управління напрямками їх реалізації та ресурсного забезпечення на внутрішньому і зовнішніх ринках;
- розробка показників ефективності державних підприємств, що працюють у ринкових умовах, до яких, крім суто фінансових показників, мають входити показники, що дають змогу оцінити міру досягнення поставлених суспільних цілей.

Існуюча в Україні нормативно-правова база, що стосується державних підприємств, є недосконалою і застарілою. Необхідно розробити і прийняти законодавчі акти, які б сприяли підвищенню ефективності процесу зміни форми власності та розвитку управління державними підприємствами в Україні.

Використана література:

1. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>.
2. Закон України “Про управління об’єктами державної власності” від 21 вересня 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=185-16>.
3. Рудченко О. Ю., Шкільняк М. М. Вдосконалення управління державним сектором в Україні // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 3(15). – С. 47-51.

Аннотація

В статті обосновуються напрямлення модернізації державного сектора економіки України; їх реалізація дозволить орієнтувати українську економіку на інноваційну модель розвитку.

Annotation

The article justified directions of modernization of the public sector of economy of Ukraine, their implementation will aim the Ukrainian economics at the development innovation model.

УДК 334.012.33(447)(043.3)

Підопригора Л. А.

СОЦІАЛЬНА ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Проведення ринкового реформування економіки України та утвердження засад неолібералізму спричинили антисоціальні наслідки: загострення соціально-економічних проблем, значну диференціацію добробуту населення та посилення соціальної напруги у суспільстві. Головною причиною цього ми вбачаємо те, що в Україні відсутня реально втілювана державна стратегія та дієві державні важелі соціально-економічного розвитку, а вирішення гострих соціальних проблем носить стихійний ситуативний характер. В результаті розгортання ринкових реформ, а особливо приватизаційних процесів, держава, номінально зберігаючи за собою роль головного соціального захисника, реально майже повністю позбулася стабільного матеріального забезпечення своїх соціальних програм у вигляді державної власності.

Метою статті є показати, що державна власність в економіці України завдяки своїй суспільній природі покликана виконувати соціальну функцію.

Важливою функцією державної власності є соціальна функція, яка полягає у її безпосередній участі у забезпеченні життєвого рівня населення через використання коштів державного бюджету та соціальну діяльність державних підприємств. Виконання державною власністю цієї функції пов’язується, в першу чергу, з виробництвом об’єктами державної власності так званих суспільних (публічних) благ. Мова йде, наприклад, про будівництво та утримання доріг, парків, бібліотек, маяків, надання освітніх та медичних послуг, забезпечення національної оборони та громадського порядку, захист навколишнього середовища.

Як уже згадувалося, в країнах розвинутої ринкової економіки виробництво суспільних благ є однією з основних функцій державної власності. Порівняно з розвинутими країнами у трансформаційній економіці України виконання державою названої функції має деякі особливості. Діяльність держави в соціальній сфері має надзвичайно важливе значення для життя суспільства. Це зумовлено змінами у соціальній структурі суспільства, різкою диференціацією доходів населення, традиційною орієнтацією на одержання соціальних послуг від держави.

За часів адміністративно-командної системи наукове і практичне тлумачення поняття “суспільне благо” було надто широким. Якщо проаналізувати обсяг товарів і послуг, що споживалися населенням, то більшість з них пропонувалися державою як суспільні. З початком ринкових перетворень почався процес стихійного розмежування економічних (приватних) і суспільних благ. За таких умов виникла потреба законодавчого закріплення швидко зменшуваної кількості суспільних благ. В результаті законотворчих дій був визначений перелік суспільних благ створюваних і гарантованих державою. Усю сукупність суспільних благ, закріплених основним законом, можна поділити на такі групи:

1) ті, на які не розповсюджуються принцип ринкового виключення і загальна система ціноутворення (забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи; захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки тощо);

2) ті, які можуть використовуватися всіма членами суспільства тільки спільно, ізольоване споживання виключається (забезпечення захисту прав усіх суб’єктів права власності і господарювання, соціальної спрямованості економіки; захист життя, гідності, свободи і особистої недоторканості людини тощо);

3) ті, які використовуються членами суспільства різною мірою (реалізація програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до соціальних потреб, створення мережі державних, комунальних, приватних закладів соціального захисту для догляду за